

Wetswijzigingen in het schuldendomein

Toelichting

Colofon

Voor meer informatie en vragen verwijzen wij u graag naar de websites vng.nl en vngrealisatie.nl. Indien u naar aanleiding van dit document nog vragen heeft of advies wilt over de (nieuwe) schuldenwetgeving dan kunt u contact opnemen via schulden@vng.nl

©Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Den Haag, mei 2020

Inleiding

De maatschappelijke bewustwording rondom risicovolle en problematische schulden is de afgelopen jaren enorm toegenomen. Naar schatting hebben bijna 1,4 miljoen Nederlandse huishoudens problematische schulden of een risico hierop. Het aanpakken en voorkomen van armoede en schuldenproblematiek vereist nauwe samenwerking tussen ministeries, rijksuitvoerders en gemeenten. Om die reden is de Brede Schuldenaanpak in 2018 geïntroduceerd waar alle betrokken partijen, vanuit een gedeeld beeld en dezelfde uitgangspunten, het schuldenbeleid invullen en uitvoeren.

In die brede aanpak staan als belangrijkste doelen gedefinieerd:

- Preventie en vroegsignalering: het voorkomen van problematische schulden en het treffen van maatregelen om problematische schulden terug te dringen;
- Effectieve schuldhulpverlening: afspraken om inwoners met schulden effectiever te helpen;
- Sociale incasso: bevorderen van een zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso.

Om deze doelstellingen te bereiken, wordt er landelijk ingezet op voorlichting, stimulering en het opschalen van slimme combinaties van effectieve methodieken. Om de ambities te realiseren, is er echter ook handelingsperspectief en grondslag bij de betrokken instanties nodig. De komende jaren zullen er vier (wijzigingen van) wetten worden geïntroduceerd:

1. Wet vereenvoudiging beslagvrije voet;
2. Wet stroomlijning keten voor derdenbeslag;
3. Wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening;
4. Adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind.

De Wet vereenvoudiging beslagvrije voet

Aanleiding

De bescherming die de beslagvrije voet mensen moet bieden is de afgelopen jaren steeds meer onder druk komen te staan. Onderzoek wijst uit dat in 75% van de gevallen de beslagvrije voet te laag wordt vastgesteld en inwoners dus niet in het bestaansminimum kunnen voorzien. Het te laag vaststellen van de beslagvrije voet wordt veroorzaakt door de volgende knelpunten:

- De vaststelling van de beslagvrije voet is complex en weinig transparant;
- Een juiste berekening is in grote mate afhankelijk van informatie die door de inwoner wordt aangeleverd;
- Inwoners reageren niet of nauwelijks op een verzoek om informatie aan te leveren om de beslagvrije voet vast te stellen.

Kern

De Wet wijzigt drie grote onderdelen van het beslag- en executierecht:

1. Eenduidige manier van berekenen van de beslagvrije voet;
Het doel van de wijziging is een eenduidige manier van berekenen van de beslagvrije voet door het gebruik van vereenvoudigde en gestandaardiseerde rekenregels. De basisgegevens die daarvoor nodig zijn, worden niet meer bij de klant uitgevraagd, maar geautomatiseerd opgehaald uit de polisadministratie van UWV (loongegevens) en de Basisregistratie Personen (persoonsgegevens, waaruit de gezinssituatie kan worden afgeleid).
2. De vaste beslagvolgorde;
De wet introduceert een vaste beslagvolgorde waar schuldeisers zich op dienen te verhalen. Op die manier vindt beslaglegging door verschillende schuldeisers zoveel mogelijk op dezelfde inkomensbron plaats. Dit bevordert de onderlinge afstemming tussen de beslagleggers.
3. De coördinerend deurwaarder;
De nieuwe wet heeft ook een nieuwe rol geïntroduceerd, genaamd de coördinerend deurwaarder (CDW). De coördinerend deurwaarder is de deurwaarder waaraan de derde-beslagene afdracht plichtig is. Dit is de deurwaarder met het oudste executoriale beslag. De coördinerend deurwaarder is aanspreekpunt van de schuldenaar voor de gehanteerde beslagvrije voet, stelt deze zo nodig opnieuw vast en informeert latere beslagleggende partijen over de gehanteerde beslagvrije voet.

Voordelen

Een groot voordeel wat met de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet wordt behaald is de eenduidige en geautomatiseerde manier van berekenen van de beslagvrije voet. Op die manier kunnen inwoners beter in het bestaansminimum beschermd worden en kan de beslagvrije voet beter gecontroleerd worden. Die eenduidigheid wordt bereikt door het gebruik van vereenvoudigde en gestandaardiseerde rekenregels. De gegevens die daarvoor nodig zijn, worden niet meer bij de inwoner uitgevraagd, maar geautomatiseerd opgehaald uit de polis-administratie van UWV (loongegevens) en de Basisregistratie Personen (persoonsgegevens, waaruit de gezinssituatie kan worden afgeleid).

Daardoor hoeft de inwoner, die in veel gevallen het in- en overzicht over inkomsten en uitgaven is kwijtgeraakt, niet meer belast worden met het aanleveren van allerlei gegevens.

Een tweede voordeel is dat de wet meer coördinatie van incassoactiviteiten tot gevolg heeft. Een verplichte beslagvolgorde is vastgelegd, zodat beslaglegging door verschillende schuldeisers zoveel mogelijk op dezelfde inkomstenbron plaatsvindt. Dit bevordert de onderlinge afstemming tussen de beslagleggers. Daarnaast zorgt de introductie van de coördinerend deurwaarder als het enige (centrale) aanspreekpunt van de inwoner, de derde en andere beslagleggers voor wat betreft de beslagvrije voet voor afstemming bij het incassoproces.

Inwerkingtreding

1 januari 2021

Huidige werkwijze:	Nieuwe werkwijze:
<ul style="list-style-type: none">• Vaststellen van de beslagvrije voet vergt maatwerk.• De beslagvrije voet is afhankelijk van informatie aangeleverd door de inwoner.• Gemeenten niet op de hoogte van andere beslagen.	<ul style="list-style-type: none">• Beslagvrije voet wordt berekend met een rekentool.• Minder maatwerk en ook minder afhankelijk van informatie aangeleverd door de inwoner.• Meer inzicht via de coördinerend deurwaarder.

Wet stroomlijning keten voor derdenbeslag (verbreden beslagregister)

Aanleiding

Wanneer er meerdere schuldeisers of crediteuren zijn die tegelijkertijd gebruikmaken van hun incassobevoegdheden zonder medeweten van elkaar, is de kans groot dat de inwoner geconfronteerd wordt met een te laag vastgestelde beslagvrije voet. De ene beslaglegger is immers niet op de hoogte van de verrekening op een andere inkomensbron met een te laag vastgestelde beslagvrije voet en dus een te laag inkomen om van te leven. Daarnaast worden er door onwetendheid omtrent de afloscapaciteit en positie van de schuldenaar, proces- en executiekosten gemaakt. Dit heeft een schulden ophogend effect tot gevolg. Om die reden wil het kabinet de toegang tot het huidige beslagregister, welke momenteel door gerechtsdeurwaarders gebruikt wordt, verbreden met overheidsinstanties.

In het beslagregister maken gerechtsdeurwaarders en overheidsinstanties die op grond van wetgeving de bevoegdheid hebben tot gerechtelijke incasso op een vordering tot periodieke betaling, hun incasso-acties bekend. Op die manier kan de potentieel beslaglegger op basis van deze gegevens inzicht verkrijgen in de afloscapaciteit en een afweging maken of het beslag niet enkel een kosten ophogend effect heeft. Verbreding van de toegang tot het beslagregister maakt het mogelijk om meer afstemming en inzicht te verkrijgen in de mate waarin de afloscapaciteit van de inwoner onder druk staat en op basis daarvan een afweging te maken als het gaat om de wenselijkheid van incassohandelingen en de hiermee gemoeide kosten.

Kern

De Wet stroomlijning keten voor derdenbeslag biedt een grondslag voor gegevensuitwisseling tussen beslagleggende partijen in geval van samenloop van derdenbeslagen en verrekeningen via het beslagregister. In het beslagregister maken gerechtsdeurwaarders en overheidsinstanties die op grond van wetgeving de bevoegdheid hebben tot gerechtelijke incasso op een vordering tot periodieke betaling, hun incasso-acties bekend. Daarnaast zal het beslagregister bij samenloop van incassohandelingen informatie verstrekken over de identiteit van de coördinerend deurwaarder en de hoogte van de vastgestelde beslagvrije voet. Dit brengt een lastenverlichting mee voor zowel de derdenbeslagene als de inwoner.

Het verbrede beslagregister krijgt de vorm van een routeervoorziening. Een routeervoorziening is te beschouwen als een virtueel register, vergelijkbaar met het Suwinet. De betrokken partijen maken gebruik van een digitale routeervoorziening om relevante informatie inzake beslagleggen bij elkaar op te vragen c.q. aan elkaar te leveren. Alleen de minimaal benodigde (identificerende) gegevens worden centraal vastgelegd en onderhouden (bijvoorbeeld een verwijzindex). Gegevens worden dus niet gekopieerd naar een centraal (fysiek) register maar blijven bij de bron, i.c. de partijen zelf. *Raadplegen wie coördinerend deurwaarder is en welke beslagvrije voet is vastgesteld.*

Het is de bedoeling dat in het beslagregister naast informatie over de berekende beslagvrije voet ook gegevens worden opgenomen over de coördinerend deurwaarder, zodat een beslagleggende partij weet met wie er contact moet worden opgenomen voor meer informatie of overleg.

Voordelen

Wanneer alle beslagleggende partijen zijn aangesloten op het verbrede beslagregister kan samenloop van meerdere beslagleggingen en verrekeningen worden voorkomen en de beslagvrije voet correct worden gehanteerd. Daarnaast kunnen gerechtsdeurwaarders door inschrijving van overheidsinstanties voorafgaand aan een beslag de kosten van een beslag beter afwegen tegen de opbrengsten. Dat is een grote verbetering ten opzichte van de huidige situatie. Daarnaast hoeven zowel de inwoner als de derde minder gegevens aan te leveren.

Inwerkingtreding

De inwerkingtreding is voorzien vanaf 2021. Gedacht wordt aan een gefaseerde aansluiting van partijen in de periode tot 2023.

Huidige werkwijze:	Nieuwe werkwijze:
<ul style="list-style-type: none">• Het beslagregister is enkel voor gerechtsdeurwaarders toegankelijk.• Het beslagregister bevat enkel de gegevens van de door gerechtsdeurwaarders opgelegde beslagen.	<ul style="list-style-type: none">• Het verbreed beslagregister is door een bredere groep betrokken instanties te raadplegen en helpt hen bij het maken van een zorgvuldige afweging over incasso-handelingen.• Ook de inwoner kan het verbreed beslagregister voor wat betreft het eigen dossier inzien.• Het verbreed beslagregister geeft snel uitsluitel over wie de coördinerend deurwaarder is en welke beslagvrije voet is vastgesteld.

Wijziging Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

Aanleiding

Om persoonsgebonden gegevens te kunnen delen heb je een grondslag nodig. De huidige wet gemeentelijke schuldhulpverlening noemt vroegsignalering niet expliciet als een taak van de gemeente en gaat ervanuit dat inwoners zelf informatie aanleveren die nodig is voor het opstarten van het schuldhulpverleningsproces. Dit heeft tot gevolg dat gemeenten geen grondslag hebben om gegevens te verzamelen in het kader van vroegsignalering en dat schuldhulpverleners onder de huidige wetgeving geen gegevens voor de burger op kunnen vragen uit de binnen de door de overheid beschikbare gegevensbronnen. Dit belemmert een snelle en efficiënte schuldhulpverlening.

Kern

De wijziging van de wet Wgs faciliteert enerzijds de gegevensuitwisseling tussen schuldhulpverleners en schuldeisers met als doel vroegsignalering van schulden en creëert anderzijds een grondslag voor de gegevensuitwisseling voor het besluit over de toegang tot en het plan van aanpak voor de schuldhulpverlening.

Ten aanzien van gegevensuitwisseling in het kader van vroegsignalering

In de onderliggende AMvB worden zes signalen aangewezen voor de vroegsignalering van schulden. Energieleveranciers, drinkwaterleveranciers en zorgverzekeraars zijn crediteuren die op grond van huidige regelgeving verplicht zijn om betalingsachterstanden te melden bij gemeenten. Het besluit bij de aangepaste wet voegt een nieuwe vastelastencrediteur toe, namelijk de verhuurder. De maatregel biedt ook voor woningverhuurders de mogelijkheid om in het geval van betalingsachterstanden de contactgegevens van de huurder te verstrekken aan het College van Burgemeester en Wethouders. Gemeenten zijn verplicht om een ontvangen signaal binnen vier weken op te volgen en de inwoner een aanbod te doen om met elkaar in gesprek te gaan.

Ten aanzien van gegevensuitwisseling voor het besluit over toegang tot en het plan van aanpak

De wijziging voorziet in het direct kunnen raadplegen van relevante informatiebronnen ten behoeve van een besluit over schuldhulpverlening. Dit betreft informatie die de gemeente helpt om inzicht te verkrijgen in de inkomens- en schuldenpositie.

Voordelen

De wijziging geeft een taak op het gebied van vroegsignalering aan de gemeente, zodat er eerder contact gelegd kan worden met de inwoner. eerder beginnen met het oplossen van problemen en het bereiken van burgers die nog niet in beeld waren, is grote winst.

Het tweede grote voordeel is dat de gemeente sneller en efficiënter schuldhulpverlening kan aanbieden en inzitten door – onafhankelijk van de inwoner – informatie op te kunnen vragen over de inkomens- en schuldenpositie.

Inwerkingtreding

Beoogd op 1 januari 2021

<p>Huidige werkwijze:</p> <ul style="list-style-type: none">• Geen grondslag voor gegevensuitwisseling ten behoeve van vroegsignalering.• Om besluit te kunnen nemen over toegang en een plan van aanpak te kunnen maken, dient de inwoner zelf gegevens aan te leveren, ook al is de inwoner al bekend bij de gemeente op basis van de Participatiewet.	<p>Nieuwe werkwijze:</p> <ul style="list-style-type: none">• Wettelijke taak voor vroegsignalering, zodat vroegtijdig gegevens uitgewisseld kunnen worden en inwoners ongevraagd een aanbod tot schuldhulp ontvangen.• Meer integrale dienstverlening doordat gegevens uit de Participatiewet en van de RBD gebruikt mogen worden voor schuldhulpverlening.
--	---

Adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind

Aanleiding

Gemeenten zijn nu niet op de hoogte wanneer de rechter wordt verzocht om bewind uit te spreken voor inwoners met problematische schulden, kortweg schuldenbewind genoemd, terwijl gemeenten wel verantwoordelijk zijn voor de juiste ondersteuning van mensen die schulden hebben. Hierdoor kunnen gemeenten onvoldoende regie voeren. Daarnaast draait de gemeente wel vaak via de bijzondere bijstand op voor de kosten die gemaakt worden.

Kern

Gemeenten kunnen rechters straks adviseren over de vraag of iemand met problematische schulden hulp moet krijgen van een beschermingsbewindvoerder. Verder biedt het adviesrecht de rechter de mogelijkheid om alternatieve vormen van ondersteuning af te wegen bij de beoordeling van het verzoek tot instelling van schuldenbewind. Daarnaast kunnen schuldenbewinden alleen voor bepaalde tijd worden ingesteld.

Voordelen

Het adviesrecht moet gemeenten beter in staat stellen hun regierol bij schuldhulpverlening te vervullen. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de wens van gemeenten om meer grip te krijgen op de instroom in schuldenbewind.

Inwerkingtreding

Op 17 september 2018 is een eerste internetconsultatie afgerond. De reacties gaven aanleiding tot herziening van de conceptwettekst. Deze wordt medio 2020 verwacht.

Huidige werkwijze:

- Een deel van de inwoners die schuldenbewind aanvragen, zijn niet in beeld bij de gemeente.
- Inwoners met verergerde problematische schulden na een schuldenbewindtraject, komen alsnog bij de gemeentelijke schuldhulpverlening terecht.

Nieuwe werkwijze:

- Via het adviesrecht komt een groter deel van de inwoners die overwegen om schuldenbewind aan te vragen, bij de gemeente in beeld.
- In overleg met inwoner en bewindvoerder kan de gemeente helpen bij de afweging van de meest passende ondersteuning en haar advies mee laten wegen in het oordeel van de kantonrechter.